

Ocena rozprawy doktorskiej mgra Sławomira Malaka

pt. „Przydatność materiałów glottodydaktycznych na przykładach koncepcji wybranych podręczników szkolnych wiodących polskich wydawnictw”
przygotowanej pod opieką promotorską prof. zw. dra hab. Norberta Morcińca

Wielość oferty podręcznikowej na polskim rynku wydawniczym świadczy o dominującej roli podręcznika jako podstawowego środka dydaktycznego w polskim systemie edukacyjnym. Kształt współczesnych podręczników i towarzyszących im wszelkich materiałów dydaktycznych do nauki języków jest doskonałym źródłem wiedzy o kondycji glottodydaktyki i kierunkach jej rozwoju. Kolejne generacje podręczników stanowią wyrazistą ilustrację obowiązujących paradygmatów kształcenia językowego w polskiej szkole. W tym kontekście wielość istotnym zagadnieniem badawczym staje się wybór odpowiedniego podręcznika, który wymaga od prowadzących zajęcia krytycznego spojrzenia na zawarte w nim materiały i koncepcje dydaktyczne. Aby móc dokonać krytycznego oglądu podręczników potrzebna jest szczegółowa wiedza na temat stosowanych w tym celu kryteriów merytorycznych, dydaktycznych i edytorskich. Ta wiedza jest tym bardziej potrzebna w sytuacji, w której tradycyjne podręczniki stają do rywalizacji z nowoczesnymi technologiami edukacyjnymi w postaci e-podręczników, audiobooków i in. Badacze tego obszaru edukacyjnego coraz częściej zadają sobie pytanie na temat przyszłości tradycyjnych podręczników do nauki języków.

Przedłożona do recenzji praca doktorska mgra Sławomira Malaka jest jednym z przyczynków badawczych, poświęconych istotnym zagadnieniom w zakresie analizy podręczników na potrzeby efektywnej dydaktyki językowej. Praca obejmuje 157 stron tekstu podzielonego na sześć rozdziałów. Ponadto w pracy

zawarto, reprezentatywną bibliografię, aneks z materiałem badawczym oraz streszczenie w języku polskim i angielskim.

Dysertacja jest analizą sposobów określania przydatności podręczników i skojarzonych z nimi innych materiałów glottodydaktycznych stosowanych na lekcjach języka angielskiego i niemieckiego. W obszernym wstępie Autor omawia założenia i cele pracy oraz przedstawia zagadnienia badawcze i zakres analizy wybranych materiałów glottodydaktycznych. W rozdziale pierwszym dokonuje próby klasyfikacji materiałów dydaktycznych dopuszczonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej do użytku szkolnego z równoczesnym omówieniem ich formy i funkcji. W rozdziale drugim przedstawia różne rodzaje i sposoby ewaluacji prognozującej podręczników na potrzeby określenia ich przydatności w konkretnej koncepcji dydaktycznej. Rozdział trzeci Doktorant poświęca hierarchizacji celów kształcenia językowego na potrzeby racjonalnego planowania pracy z podręcznikiem i jego adaptacji do danych warunków szkolnych. W rozdziale czwartym prezentuje sposoby wykorzystania materiałów podręcznikowych do rozwijania zintegrowanych sprawności językowych ze szczególnym uwzględnieniem aspektu fonetyzacji. W rozdziale piątym dokonuje analizy wybranych podręczników pod kątem proponowanych w nich metod kształcenia językowego. Wreszcie rozdział szósty o charakterze empirycznym poświęcony jest w całości omówieniu i analizie wyników po przeprowadzonym pilotażowym badaniu ankietowym.

Cała praca nie ma wykrystalizowanego podziału na część teoretyczną i empiryczną. W pierwszych pięciu rozdziałach Autor w oparciu o reprezentatywną literaturę przedmiotu dokonuje w pierwszych dwóch rozdziałach swojej pracy analizy i krytyki piśmiennictwa z częściowym wykorzystaniem metody hermeneutycznej w kolejnych trzech rozdziałach na potrzeby oceny wpływu zmieniającej się wiedzy glottodydaktycznej na koncepcję współczesnych podręczników do nauki języków. W ten sposób rozdziały te spełniają równocześnie dwie funkcje: teoretyczną i badawczą i mają charakter studium teoretyczno-pragmatycznego. Rozdział szósty pracy ma w całości charakter

empiryczny, w którym Doktorant przeprowadza ankietowe badanie pilotażowe, które można uznać za wstęp do dalszych szeroko zakrojonych reprezentatywnych badań szczegółowych.

Temat i zakres badań odpowiada w pełni wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim. Autor wykazuje duże umiejętności w doborze problematyki, metody i posługiwaniu się narzędziami badawczymi. Prawidłowo definiuje cel badawczy i konsekwentnie go realizuje w poszczególnych rozdziałach swojej pracy. Rzeczowo relacjonuje i przytacza poglądy innych badaczy i wykorzystuje je na własne potrzeby interpretacji i analizy wyników. Przeprowadza konstruktywną krytykę prezentowanych poglądów i wyciąga słuszne i logiczne wnioski.

Problem badawczy podjęty w rozprawie jest trafny i oryginalny. Cele i hipotezy badawcze są kompletne i poprawnie sformułowane w oparciu o reprezentatywną i wyczerpującą literaturę przedmiotu. W pracy zostały zachowane proporcje między poszczególnymi, poprawnie ustrukturyzowanymi rozdziałami. Doktorant wykazał się dobrą znajomością metodologii badań i zastosowanych w dysertacji metod badawczych. Wyniki badań zostały przedstawione w sposób jasny i przekonujący, a przyjęte cele i hipotezy badawcze poprawnie zweryfikowane.

Recenzowana praca jest przykładem efektywnego poszukiwania i formułowania inspirujących zadań badawczych w glottodydaktyce. Autor konsekwentnie buduje swój warsztat badawczy i dobiera stosowne narzędzia, dzięki którym jest w stanie dokonać szczegółowej analizy podręczników na potrzeby ich racjonalnego stosowania w praktyce glottodydaktycznej. Uważam, że Autor dokonał wyboru interesującej glottodydaktycznej perspektywy badawczej, na której oparł swoje założenia. Zadbął też o szczegóły warsztatowe w odniesieniu do przyjętych celów, formułowanych problemów i hipotez oraz ich proceduralizacji. Zastosował reprezentatywne dla glottodydaktyki i pedagogiki metody empiryczne. Przedmiot rozprawy jest prawidłowo osadzony w realiach praktycznych, temat jest jasno sprecyzowany, a jego wybór przekonująco uzasadniony. Praca stanowi twórcze

rozwinięcie znanych już w językoznawstwie zagadnień teoretycznych, empirycznych i praktycznych, a dobór literatury jest zgodny z tematem i wytyczonym zakresem badawczym. Obrona metoda gromadzenia i opracowania materiału badawczego zapewnia wiarygodność wyników. Uzyskane przez Doktoranta wyniki, choć pilotażowe, uważam za istotne w zakresie prowadzonych obecnie badań glottodydaktycznych na potrzeby podnoszenia efektywności kształcenia językowego w polskiej szkole. Sposób przedstawiania i interpretacji wyników oraz formułowania wniosków jest teoretycznie poprawny.

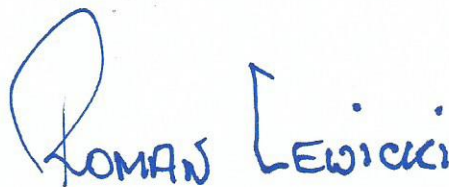
W mojej ocenie merytorycznej nie widzę potrzeby ingerowania w przyjętą w pracy perspektywę badawczą i spekulowania na temat innych możliwych koncepcji i rozwiązań w sferze teoretycznej i empirycznej, które mogłyby znaleźć zastosowanie w podjętym zadaniu. W tym miejscu chciałbym jednakże zwrócić uwagę Doktoranta na pewne uchybienia o charakterze dyskursywno-badawczym:

- w podejmowanej dyskusji badawczej nie można się bezkrytycznie utożsamiać z poglądami tylko jednego autora (patrz dla przykładu Niemierko w rozdziale trzecim),
- Doktorant nie powinien także przyjmować bezkrytycznie cudzych poglądów za oczywiste, jak to daje się zauważyć w rozdziałach 3.1. – 3.3.,
- rozdział *Zakończenie* jest ponownym przedstawieniem zawartości pracy opisanej wcześniej we wstępie. Autor powinien w tym rozdziale raczej się skoncentrować na opisanu kierunków dalszych badań w eksplorowanym zakresie.

Poważniejsze uwagi mam w odniesieniu do języka pracy. Doktorant nie zadbał niestety w należyty sposób o polszczyznę, przez co daje się zauważyć w tekście w kilku miejscach chaotyczny wywód. W tekście napotkałem na liczne błędy natury stylistycznej, gramatycznej, leksykalnej i interpunkcyjnej. Nie chciałbym sprowadzić niniejszej recenzji do usługi korektorskiej, z tego też powodu nie podaję przykładów napotkanych błędów. Myślę, że ponowne wnikliwe

prześledzenie tekstu razem z polonistą pozwoli Autorowi na jego rzetelną korektę.

W podsumowaniu pragnę stwierdzić, że przedłożona do oceny rozprawa doktorska spełnia z wymagania zawarte w *Ustawie o stopniach i tytułach naukowych* zarówno pod względem merytorycznym jak i formalnym. Wnioskuje zatem o dopuszczenie pana mgra Sławomira Malaka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

ROMAN LEWICKI

Oborniki Śląskie, dnia 12 listopada 2019 roku